

Súd: Krajský súd Prešov
Spisová značka: 6Co/110/2018
Identifikačné číslo súdneho spisu: 8417205721
Dátum vydania rozhodnutia: 30. 05. 2019
Meno a priezvisko sudcu, VSÚ: JUDr. Peter Straka
ECLI: ECLI:SK:KSPO:2019:8417205721.1

ROZSUDOK V MENE SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Krajský súd v Prešove v senáte zloženom z predsedu senátu JUDr. Petra Straku a členov senátu JUDr. Michala Boroňa a JUDr. Viery Kandrikovej v spore žalobcu: R Collectors, s.r.o., so sídlom Dvořákovo nábrežie 8A, Bratislava, IČO: 50 094 297, právne zastúpený Advokátska kancelária RELEVANS s.r.o., so sídlom Dvořákovo nábrežie 8A, Bratislava, IČO: 47 232 471 proti žalovanej: K. I., nar.XX.XX.XXXX, trvale bytom C. Z. XXX, o zaplatenie 450,- eur s príslušenstvom, o odvolaní žalobcu proti rozsudku Okresného súdu Kežmarok č.k. 2Csp/227/2017-49 zo dňa 22.01.2018 takto

rozhodol:

- I. Potvrdzuje sa rozsudok vo výroku II. a III..
- II. Stranám sporu sa nárok na náhradu trov odvolacieho konania nepriznáva.

odôvodnenie:

1. Napadnutým rozsudkom Okresný súd Kežmarok (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozhodol:
„I. Žalovaná je p o v i n á zaplatiť žalobcovi 450,- EUR s 5,15 % úrokom z omeškania ročne od 08.06.2017 do zaplatenia a to do 15 dní odo dňa právoplatnosti tohto rozsudku.
II. V prevyšujúcej časti súd žalobu z a m i e t a.
III. Žalobca m á voči žalovanej nárok na 100% náhradu trov konania, ktoré budú vyčíslené samostatným uznesením a to po právoplatnosti tohto rozsudku.“
2. Rozhodnutie právne odôvodnil podľa § 497, § 502 ods. 1, § 503 ods. 1 a 2 Obchodného zákonníka, § 52 ods. 1, § 54 ods. 1, § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka.
3. V odôvodnení uviedol, že strany sporu uzavreli úverovú zmluvu, na základe ktorej žalobca poskytol žalovanému úver vo výške 450,- eur pri dohodnutej úrokovej sadzbe 33,90 % p. a., ktorý mal žalovaný splácať v mesačných splátkach po 15,- eur, pričom prvá splátka bola splatná dňom 25.6.2014 a konečná splatnosť úveru bola stanovená na deň 25.5.2021. Žalovaný uhradil sumu 97,84 eur, z ktorej suma 39,28 eur bola započítaná na poplatky, suma 58,56 eur na zmluvné úroky a suma 0,- eur na istinu.
4. Vzhľadom k tomu, že žalovaný neuhrádzal dohodnuté splátky, žalobca listom zo dňa 10.11.2014 pristúpil k zosplatneniu úveru v zmysle § 565 Obč. zákonníka v spojení s § 53 ods. 9 Obč. zákonníka. Dňom 11.11.2014 sa teda stal splatným neuhradený zostatok úveru. Žalovaný nepreukázal, že by okrem úhrad zdokladovaných žalobcom uhradil aj iné splátky, preto súd vychádzajúc z predložených listinných dôkazov zaviazal žalovaného k úhrade istiny v sume 450,- eur, ktorá predstavuje rozdiel medzi poskytnutou výškou úveru a sumou 0,- eur, ktorá bola započítaná na úhradu istiny.
5. Žalobca si uplatňoval v konaní aj zaplatenie zmluvných úrokov z úveru po zosplatnení úveru. Dohodnuté úroky z poskytnutých prostriedkov však patria len do splatnosti dlhu. V danom prípade sa

dlh žalovaného stal splatným dňom 11.11.2014, preto s poukazom na rozhodovaciu prax súdov od uvedeného dátumu si žalobca môže uplatňovať úroky z omeškania, avšak nárok na dohodnuté úroky má iba do dňa, kedy sa stal dlh splatným.

O trovách konania rozhodol súd podľa § 255 ods. 1 Civilného sporového poriadku.

6. Proti rozsudku, a to proti zamietavému výroku (ako vyplýva z obsahu odvolania) podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobca. Namietal, že zosplatnenie úveru spôsobuje len jedinú zmenu v záväzku, a to v lehote konečnej splatnosti a straty práva platiť v splátkach. Žiaden zákon neupravuje, že zosplatnenie úveru spôsobuje zmenu všetkých zmluvných podmienok. Poukázal na rozsudok Najvyššieho súdu ČR z 13. 12. 2006, sp. zn. 33 Odo 399/2005, rozhodnutie Najvyššieho súdu ČR, sp. zn. 29Cdp 2906/2000. Výklad zákona tým spôsobom, že vyhlásením predčasnej splatnosti zaniká záväzok v širšom rozsahu, t.j. aj čo do zmluvného úroku, sa neopiera o vyjadrenú vôľu veriteľa, o ustanovenia zákona o zmene záväzku, o ustanovenia zákona o zmluvách o úvere. V § 497 Obchodného zákonníka sa neuvádza, že dlžník je povinný platiť úroky len do času splatnosti, ako si mylne vykladá súd nad rámec predmetného ustanovenia. V tomto smere poukázal tiež na ust. § 2 písm. d) zákona č. 129/2010 Z. z.. V danom konaní bolo preukázané, že žalovaná zostáva dlžná a teda je správny ten záver, že jej záväzok doposiaľ nezanikol. Keďže nezanikol hlavný záväzok dlžníka, nemožno hovoriť o zániku akcesorického zmluvného úroku. Z obsahu ust. § 503 ods. 3 Obchodného zákonníka nie je možné dospieť k takému záveru, že veriteľ nemá v prípade zosplatnenia úveru nárok na zmluvný úrok. Podobne nevyplýva záver súdu ani z ustanovenia § 565 zákona č. 40/1964 Zb. Pokiaľ tak platí, že dlžník je povinný platiť zmluvný úrok vo vzťahu k jednotlivkej splátke až do času jej riadneho splatenia, nie je dôvodný taký výklad, že v prípade zmeny splatnosti jednotlivkej splátky (zosplatnenie úveru) povinnosť platiť zmluvný úrok až do času riadnej úhrady dlžnej sumy zanikla. Súd pri svojom rozhodovaní nevzal do úvahy tú skutočnosť, že vyhlásenie predčasnej splatnosti úveru sa týka len istiny úveru. Zmluvný úrok nebol kapitalizovaný do celkovej dlžnej sumy. Zmluvný úrok je totiž odplátou (cenou) za poskytnutie finančných prostriedkov a tvorí tak ekonomickú podstatu poskytovania finančných prostriedkov ako podnikateľskej činnosti veriteľa. NS ČR vo svojich rozhodnutiach nárok na zmluvný úrok po zosplatnení úveru veriteľom priznáva. Rozsudok súdu je nepreskúmateľný, a to z dôvodu nedostatočného odôvodnenia rozhodnutia, nakoľko konajúci súd nepriznal nárok na sumu 435,88 Eur, ktorý predstavoval zmluvný úrok do zosplatnenia úveru a svoje rozhodnutie žiadny spôsobom neodôvodnil. Konajúci súd navyše nevyzval žalobcu na preukázanie tvrdení, ktoré tvoria odôvodnenie rozsudku, aby doplnil svoje podanie o skutočnosti, ktoré sú rozhodujúce pre rozhodnutie vo veci samej a preukázanie podmienok nevyžadoval. Z uvedených dôvodov navrhol, aby odvolací súd rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušil a vrátil vec na nové prejednanie alebo aby odvolací súd zmenil prvoinštančné rozhodnutie tak, že žalobe v plnom rozsahu vyhovie a zaviazže žalovanú na náhradu trov aj odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

7. Žalovaná sa k odvolaniu žalobcu nevyjadrila.

8. Krajský súd v Prešove (ďalej len „odvolací súd“) preskúmal rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom rozsahu spolu s konaním, ktoré mu predchádzalo podľa zásad uvedených v § 379 až § 381 zákona č. 160/2015 Civilného sporového poriadku (ďalej len CSP), bez nariadenia pojednávania. Oznámenie o verejnom vyhlásení rozsudku bolo zverejnené na úradnej tabuli súdu ako aj na webovej stránke.

9. Vo vzťahu k zamietnutiu zmluvného úroku od zosplatnenia do zaplatenia istiny odvolací súd uvádza:

10. Otázka platenia úrokov dojednaných ako cena a odplata za úverovú službu v spotrebiteľskom vzťahu v období po splatnosti úverovej istiny, je zásadnou právnou otázkou. Treba tiež skonštatovať, že aplikačná prax sa v tejto otázke rozchádza. Zástancovia názorovej línie podporujúci platenie zmluvných úrokov popri úrokoch z omeškania prevažne vychádzajú z dispozitívnej normy, ktorá neobmedzuje dobu na poskytnutie finančných prostriedkov a kým úroky z omeškania sú sankciou tak úroky sú odmenou za užívanie si peňazí, a preto ich treba platiť až do ich vrátenia (napr. rozsudok NS ČR z 27.6.2007 sp. zn. 33Odo 657/2005).

11. Nie je sporné, že predmetná úverová zmluva uzatvorená medzi žalobcom a žalovanou je štandardnou formulárovou spotrebiteľskou zmluvou, v ktorej žalobca vystupuje v postavení dodávateľa v rámci predmetu svojej obchodnej podnikateľskej činnosti a žalovaná je spotrebiteľkou, keďže pri uzatváraní a plnení spotrebiteľskej zmluvy nekonala v rámci predmetu svojej obchodnej činnosti alebo

inej podnikateľskej činnosti. Z uvedeného je zrejmé, že na predmetnú zmluvu je nutné aplikovať ustanovenia Občianskeho zákonníka o spotrebiteľských zmluvách.

12. Nemali by byť pochybnosti, že úver je odplátnym právnym úkonom, za ktorý možno dohodnúť úroky a že možno dohodnúť aj obdobie na užívanie finančných prostriedkov (úverové obdobie).

13. Zákon umožňuje dodávateľovi na určitú dobu (do splatnosti) podľa jeho predstáv poskytnúť úver a vypýtať si za to dohodnuté úroky. Od začiatku sa prirodzene sledujú úroky na dohodnutú dobu, ktorej koniec završuje tzv. splatnosť úveru.

14. Zo zákonom stanovených dôvodov (napr. nesplácanie úveru) má dodávateľ tiež právo splatnosť posunúť. Niet pritom zákonného kogentného pravidla, podľa ktorého by dlžník mal povinnosť zo zákona platiť bližšie neurčenú dobu úroky popri úrokoch z omeškania a takým ustanovením nie je ani ustanovenie §506 Obchodného zákonníka. Občiansky zákonník pre porovnanie v ustanoveniach o pôžičke rovnako takéto pravidlo neuvádza (§§657,658).

15. Ak úver nie je splatený po splatnosti, zákon priznáva za zadržiavanie finančných prostriedkov sankcie či už zákonné (úroky z omeškania s kogentne stanoveným limitom) alebo zmluvné (napr. zmluvná pokuta). Do úvahy prichádzajú prípadne aj iné nároky z porušenia práva vyvolaného dlžníkom (náhrada škody, vydanie bezdôvodného obohatenia). Dôležité je však, že ich povahou ide nie o plnenia tvoriace cenu/odplatu za úver, ale o nároky z porušenia práva.

16. Kým kogentného pravidla o platení úrokov aj po skončení úverového obdobia v normatívnej podobe niet, dohoda o úrokoch po splatnosti popri ďalších úrokoch za omeškание a ďalších sankciách sa dotýka ponuky zákona (dispozície). Ako pritom v spotrebiteľských veciach evidentne táto dohodnutá konštrukcia indikuje nárast dlhu, zákonite sa natíska otázka povinnosti vykonania súdnej kontroly prijateľnosti takejto dohody (úrokov popri úrokoch z omeškania a ďalších sankciách).

17. Nikto asi nepochybuje o tom, že taký odklon od dispozície právnej normy, ktorý sleduje úroky popri úrokoch z omeškania či iných sankciách je v neprospech žalovaného. Ak by takejto dohody nebolo, zákon by umožňoval žalobcovi uplatniť po splatnosti úroky z omeškania pri pomerne novom pravidle o administratívnom strope na celkové sankcie zakotvené v § 3a nar. vlády 87/1995 Z.z. „Ak je predmetom spotrebiteľskej zmluvy poskytnutie peňažných prostriedkov spotrebiteľovi, sankcie za omeškание spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov nesmú spolu prevýšiť priemernú hodnotu ročnej percentuálnej miery nákladov naposledy zverejnenú podľa osobitného predpisu pred vznikom omeškania o viac ako 10 percentuálnych bodov ročne a súčasne nesmú prevýšiť trojnásobok úrokov z omeškania podľa tohto nariadenia vlády; za rozhodujúcu sa považuje ročná percentuálna miera nákladov pre obdobný typ spotrebiteľského úveru. Za sankcie podľa odseku 1 sa považujú úroky z omeškania, zmluvné pokuty a akékoľvek iné plnenia za omeškание spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov. Ak sankcie podľa odseku 1 dosiahnu výšku poskytnutých peňažných prostriedkov, následné sankcie za omeškание spotrebiteľa so splácaním peňažných prostriedkov nesmú prevýšiť úroky z omeškania podľa tohto nariadenia vlády.“

18. Sotva by sa dalo veriť, že by nielen žalobca, ale akákoľvek banka v čase kontraktácie zakladala odplatu za poskytnutie úveru za iné obdobie ako dohodnuté úverové obdobie alebo že by s úverom spájala výhodu pre prípad omeškania. Naopak, od každého veriteľa konajúceho s odbornou starostlivosťou sa očakáva, že cenu za úverovú službu zjednáva na úverové obdobie na dobu trvania úverovej služby do splatnosti pohľadávky. Preto práve úroky za úver do splatnosti úveru vyjadrujú cenu úveru a sú teda pojmovo jednoznačne odlišiteľné od sankcii za omeškание s plnením dlhu spotrebiteľa. Pre prípad omeškania nie inštitút ceny úveru, ale rôzne sankčné mechanizmy za neplnenie povinnosti riešia krízu spojenú s omeškáním.

19. V danom kontexte považuje odvolací súd za potrebné uviesť, že sa stotožňuje s tou časťou odôvodnenia NS ČR vo veci 33 Odo 657/2005, v ktorej sa argumentuje, že úroky predstavujú odmenu (cenu) za „užívaní istiny“ a úroky z omeškania sankciu. Nie však s názorom, že cena je neuzavretá kým sa úver celý nesplatí a že popri úrokoch z omeškania sú prípustné aj úroky. Cena musí byť jasne stanovená, uzavretá a ustálená výhradne v spojení s ukončením úverovej služby, a teda uplynutím úverového obdobia či už pôvodne dohodnutého alebo predčasne skončeného. Neuzavretá a

otvorená môže byť len sankcia, ktorej výšku reguluje všeobecne záväzný predpis tak, aby nenadobudla neprimerané rozmery. Ak by sme totiž pripustili, že cena sa môže meniť v čase a v závislosti od subjektívneho faktora správania spotrebiteľa, mala by táto skutočnosť zásadný dopad aj na ustálenie podstatných náležitostí zmluvy o spotrebiteľskom úvere a podmienok, za ktorých bude spotrebiteľ kontrahovať.

20. Pre porovnanie zákon č. 129/2010 Z. z. požaduje v zmluve o spotrebiteľskom úvere uviesť výšku ročnej percentuálnej miery nákladov, a to pri zákonnej domnienke uvedenej v § 19 ods. 3 cit. zákona, podľa ktorého: „Pri výpočte ročnej percentuálnej miery nákladov sa vychádza z predpokladu, že zmluva o spotrebiteľskom úvere zostane platná dohodnutý čas a že veriteľ a spotrebiteľ si budú plniť svoje povinnosti za podmienok a v lehotách ustanovených v zmluve o spotrebiteľskom úvere“.

21. Uvedená zákonná domnienka pri súčasnom ustálení ďalších podstatných náležitostí zmluvy, akou je napríklad výška a počet splátok istiny, tvorí ucelený komplex informácií, za ktorých spotrebiteľ prijíma úverové rozhodnutie a vstupuje do kontraktačného procesu a ktoré by sa pri trvaní zákonnej domnienky nemali meniť.

22. Citovaná zákonná domnienka v plnej miere dopadá aj na prejednávajúcu vec, keďže práve interpretáciou uvedeného pravidla je potrebné ustáliť rámec uplatňovaných nárokov žalobcu.

23. Žalobca sa dovoľáva nárokov na odplatné úroky, ktoré by mu patrili v prípade, ak by bol zachovaný stav zákonnej domnienky, a teda trvanie záväzku zo spotrebiteľskej zmluvy za stavu, že veriteľ aj spotrebiteľ budú plniť podľa podmienok a v termínoch dohodnutých v zmluve. Keďže tento stav netrvá, je zrejmé, že došlo k zmene záväzku, ktorá bola privedená omeškaním spotrebiteľa a súčasne predčasným zosplatnením úveru zo strany veriteľa.

24. Zmena záväzku logicky prináša aj zmenu pomerov plnenia a aktivuje režim omeškania v spojení s využitím práva podľa a za podmienok § 53 ods. 9 Občianskeho zákonníka. V tejto súvislosti je však potrebné rovnako uviesť, že k predčasnemu zosplatneniu záväzku spotrebiteľa došlo konaním veriteľa, a teda, bol to veriteľ, ktorý v súvislosti so zmenou (obsahu) záväzku určil aj režim ďalšieho plnenia záväzku svojím jednostranným adresovaným právnym úkonom.

25. Okrem skutočnosti, že pri plnení záväzku je potrebné za každých okolností vychádzať zo stabilizovaných podstatných náležitostí zmluvy, ktoré sprevádzajú celú existenciu a trvanie záväzku, a to až do času zmeny (obsahu) záväzku, ktorá predstavuje prekonanie dojednaných podmienok postupného splácania záväzku, považuje odvolací súd za potrebné na doplnenie odôvodnenia súdu prvej inštancie viac objasniť aj inštitút predčasného zosplatnenia úveru a jeho právny režim.

26. Predčasné zosplatnenie úveru predstavuje vo svojej povahe jednostranný sankčný právny inštitút, ktorý umožňuje veriteľovi zmenou záväzku požadovať jednorazové, okamžité vrátenie celej úverovej istiny. Teda podstatný rozdiel stavu výhody splátok a stavu jednorazového zosplatnenia úveru spočíva v tom, že veriteľ nemá nárok a spotrebiteľ nemá povinnosť vrátiť celú požičanú sumu naraz.

27. Splácanie úveru v splátkach teda na strane veriteľa vyvoláva stav absencie požičanej sumy istiny, ktorá sa iba postupne (v splátkach) vracia a spláca a za tento stav nedostatku a úverovania patrí veriteľovi úrok.

28. Úrok preto predstavuje jednoducho povedané cenu peňazí v zmysle ceny obetovanej príležitosti veriteľa, ktorý tým, že nemá istinu úveru k dispozícii, nemôže s touto nakladať a produkovať zisk. Absentujúci zisk pokrýva veriteľovi práve úrok splácaný spolu v rámci splátky úveru v režime dojednaného záväzku.

29. Tento stav tzv. výhody splátok je obvyklý a od nepamäti justifikuje nárok dodávateľa na úroky ako cenu dočasne obetovaných peňazí, ktorých dispozície sa veriteľ zbavuje v záujme získania budúcich úžitkov v podobe kapitalizovanej odplaty získanej za celé obdobie postupného splácania úveru, a teda výhody splátok.

30. Iný stav je však príznačný pre predčasné a mimoriadne zosplatnenie úveru, kde veriteľovi vzniká nárok na jednorazové vrátenie požičanej istiny úveru, vrátane úrokov kapitalizovaných ku dňu zosplatnenia úveru. V tomto prípade svojím právnym úkonom veriteľ navodzuje stav, v ktorom má právo získať okamžite späť celú sumu požičaných peňažných prostriedkov, v dôsledku čoho na jeho strane odpadá obmedzenie jeho práva na dispozíciu s istinou úveru, a tým obmedzenie obchodovania s peniazmi, ktoré už dlžník nemá právo vrátiť v režime výhody splátok. Práve v tomto kruciálnom rozdieli spočíva ekonomická podstata straty nároku veriteľa na úroky za požičanie peňažných prostriedkov od spotrebiteľa za obdobie po zosplatnení.

31. Logicky tak nastupuje stav, v ktorom by mal mať veriteľ záujem a vyvinúť úsilie smerujúce k skorému vráteniu peňažných prostriedkov a právny poriadok mu po mimoriadnom zosplatnení úveru poskytuje viaceré právne prostriedky vymožená jednorazovo zosplatnenej pohľadávky (úveru).

32. Ak teda nastal stav, kedy spotrebiteľ už nemá právny titul mať peňažné prostriedky u seba a tieto užívať, niet dôvodu ani na to, aby veriteľ inkasoval úroky, ktoré by mu patrili výhradne za stavu oprávnenej držby prostriedkov spotrebiteľom.

33. V opačnom prípade by bol založený krajne nespravodlivý a ústavne nekonformný stav, kde spotrebiteľ by bol vystavený všetkým sankčným mechanizmom vynútenia povinnosti a plnenia a veriteľ by naďalej pohodlne inkasoval úroky zo sumy, ktorú mu spotrebiteľ na výzvu nevrátil.

34. De facto by išlo o právny stav, podľa ktorého by sa popreli účinky veriteľom vyvolanej zmeny obsahu záväzku a veriteľ by úroky inkasoval ako keby k zmene záväzku nedošlo, zatiaľ čo však spotrebiteľovi by neboli garantované nijaké práva, ktoré mu plynuli zo zmluvy pred veriteľom vyvolanou zmenou záväzku.

35. Súd takýto stav v žiadnom prípade nemôže pripustiť, lebo by toleroval založenie hrubej nadvlády dodávateľa voči spotrebiteľovi, a to navyše za stavu, že veriteľ si môže nárokovať a môže sa domôcť jednorazového vrátenia peňažných prostriedkov z majetku spotrebiteľa a nemusí trpieť nijaké obmedzenia užívania svojho majetku podľa uzavretej zmluvy o spotrebiteľskom úvere.

36. Ak by navyše odvolací súd takúto zmenu justifikoval, podporil by nielen hrubú nadvládu veriteľa, ale zároveň by podporoval aj stav, v ktorom veriteľ nie je nútený vymáhať svoju pohľadávku a odplatné úroky mu majú nahradiť stav jeho potenciálnej nečinnosti, resp. stav nespôsobilosti spotrebiteľa vrátiť požičanú istinu jednorazovo. Takéto konanie veriteľa však nepožíva v slovenskom právnom poriadku nijakú právnu ochranu a ani preto niet titulu na inkasovanie odplatných úrokov po zosplatnení.

37. Uvedenou úvahou sa odvolací súd prirodzene dostáva aj v poradí k ďalšiemu zásadnému záveru, spočívajúcemu v skutočnosti, že jednorazovým zosplatnením vzniká spotrebiteľovi povinnosť jednorazovo vrátiť sumu požičaného úveru, navyšenú o kapitalizované úroky ku dňu zosplatnenia a počnúc prvým dňom omeškania spotrebiteľa ide o protiprávny stav založený sankčným jednostranným predčasným zosplatnením úveru.

38. S protiprávnym stavom sa prirodzene spájajú výhradne sankcie, keďže spotrebiteľ je v omeškani s vrátením uvedenej sumy. Naopak s protiprávnym stavom sa nikdy nebudú spájať odplatné plnenia, ktoré sa spájajú len so stavom lege artis, a teda stavom oprávneného držania peňažných prostriedkov podľa podmienok spotrebiteľskej zmluvy.

39. Ak napriek tomu existuje zmluvná úprava, ktorá s protiprávnym stavom stotožňuje aj odplatné nároky patriace len v právne súladnom stave, je táto právna úprava na škodu spotrebiteľa neprijateľne odchylná od zákona, čo zmluvnú podmienku podľa § 52 ods. 2 Občianskeho zákonníka, resp. podľa § 53 ods. 1 a 5 Občianskeho zákonníka robí absolútne neplatnou.

40. Povedané inak v protiprávnom stave patria zmluvným stranám nároky z porušenia práva, napr. sankcie a na tento účel je kogentným určujúcim pravidlom § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka v spojení s § 3 a § 3a nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z. z. . Uvedené pravidlo predpokladá len to, aby sa omeškanie týkalo plnenia peňažnej povahy.

41. Podľa § 517 ods.2 OZ, ak ide o omeškanie s plnením peňažného dlhu, má veriteľ právo požadovať od dlžníka popri plnení úroky z omeškania, ak nie je podľa tohto zákona povinný platiť poplatok z omeškania; výšku úrokov z omeškania a poplatku z omeškania ustanovuje vykonávací predpis.

42. Ak by sa žalobca odplatných plnení napriek vyššie uvedenému výkladu neplatnosti dojednania dovoľával aj v čase po jednostrannom mimoriadnom zosplatnení úveru, neprešli by tieto nároky testom citovaných ustanovení Občianskeho zákonníka a nariadenia vlády, alternatívne (podľa povahy zmluvnej úpravy) subsidiárne ani testom § 53 ods. 4 písm. k) Občianskeho zákonníka.

43. Pomerne často sa v sporoch z úverových vzťahov vyskytuje argumentácia o nezodpovednosti dlžníka, ktorý nesplatil včas svoj dlh. Až nebezpečne sofistikovane sa touto argumentáciou potom presadzujú rôzne neopodstatnené nároky veriteľov.

44. Na rozdiel od neodložených platieb za produkty (napr. kúpa tovaru tzv. za hotové) sú odložené platby (napr. úvery, pôžičky) vždy neisté a závisia od okolností, ktoré nastanú v budúcnosti (nesolventnosť, strata práce, uprednostnenie životne dôležitých potrieb, náhodilé výdavky narodenie, smrť, inkasné nedoplatky). Z uvedených dôvodov je nevyhnutné, aby úverové vzťahy boli osobitne chránené a potvrdzuje to vlastne aj osobitná smernica o spotrebiteľských úveroch a na vnútroštátnej úrovni celý rad osobitných noriem.

45. Zdá sa tiež, že používaním pojmu „neplatič“ sa zvädza k pomerne jednoduchej a lacnej argumentácii o „užívaní peňazí neplatičom, a preto nech platí“ a obchádzajú sa ekonomicko-právne súvislosti spojené s jednostranným zásahom veriteľa do pôvodných zmluvných podmienok. Niet pritom pochybnosti o tom, že za omeškanie prichádzajú do úvahy rôzne mechanizmy (náhrada ušlého zisku, vydanie bezdôvodného obohatenia, zmluvná pokuta, vady z omeškania a iné; stačí ich preukázať).

46. Dodávateľ úveru je ten, kto peniaze má a chce ich zhodnotiť. Na druhej strane vystupuje spravidla osoba, ktorá prostriedky nemá a vôbec nie je ojedinelý prípad neľahkého sociálneho postavenia. Je preto mimoriadne dôležité akékoľvek krízové stavy vyrovnať maximálne koľko sa len dá v súlade s imperatívom ekvity. To však nejde, ak sa priznajú úroky popri úrokoch z omeškania, pretože sa nabúrava celý zmysel ochrany pred drastickým a nekonečným nabaľovaním istiny v rozpore s ratio legis zákonom upraveného sankčného mechanizmu (§ 517 ods. 2 v spojení s nariadením vlády č. 87/1995 Z. z.).

47. Argumentácia o vhodnosti tlaku na dlžníka nadmerným úročením je až nezodpovedná najmä v prípadoch, ak objektívne nastali v živote dlžníka ťaživé situácie alebo veriteľ podcenil bonitu spotrebiteľa a následne prikočil k zmene záväzku formou jednorazového, mimoriadneho zosplatnenia.

48. Je nesystémové, ak sa obyvateľstvo nadmerne úverovo zaťažuje a následný stav (inter alia 3.700.000 exekúcií, spotrebiteľa v čiernej ekonomike, a i.) sa rieši oddlžovaním obyvateľstva, či amnestiami. Správna cesta je úverové podnikanie s odbornou starostlivosťou so zohľadňovaním bonity a pri čistote záväzkového práva dať každému čo mu patrí z adekvátneho právneho dôvodu a nechať to, čo mu nepatrí.

49. Úroky za poskytnutie úveru sa na rozdiel od odplaty za akúkoľvek inú odplacnú službu či kúpu tovaru odlišujú tým, že plynutím času narastajú (cena za poskytnutú službu narastá). Dohoda o platení úrokov za úver aj po splatnosti spôsobuje, že takéto úroky v skutočnosti navyšujú cenu za užívanie finančných prostriedkov za obdobie do dohodnutej alebo predčasne vyvolanej doby splatnosti a zneisťujú sankčný mechanizmus úrokov z omeškania. Takto dochádza k obchádzaniu inštitútu iného plnenia na účely aplikácie § 3a ods. 2 nariadenia vlády č. 87/1995 Z. z., ktorým sa vykonávajú niektoré ustanovenia Občianskeho zákonníka.

50. Dohodnuté úroky predstavujú cenu služby. Ak by zákonodarca mal úmysel uregulovať cenu služby aj za obdobie po skončení služby, mohol to explicitne upraviť tak, ako to napr. zakotvil pri iných spoločenských vzťahoch v § 723 ods. 1 OZ - „je nájomca povinný platiť nájomné až do vrátenia vecí“. Ustanovenie § 506 Obchodného zákonníka o odstúpení od zmluvy pre nesplácanie úveru a o vrátení dlžnej sumy s úrokmi nestanovuje presne, či sa majú platiť úroky do odstúpenia alebo úroky aj po odstúpení. Zostala teda len rovina zmluvnej úpravy, a tá je z uvedených dôvodov vystavená súdnej kontrole neprijateľnosti (§ 53 ods. 1 OZ).

51. Ako už odvolací súd vyššie uvádza, niet kogentnej úpravy o úrokoch na bližšie neurčenú dobu popri úrokoch z omeškania. Zákon vo svojich dispozitívnych normách nereguluje úroky za úver po splatnosti, a preto dohoda o takýchto úrokoch je odklonom od dispozitívnej úpravy a je nielen v neprospech spotrebiteľa, ale vyvoláva hrubú nerovnováhu v neprospech slabšej zmluvnej strany. Navyše sa takáto dohoda dostáva do rozporu aj s ustanovením § 3a vl. n. 87/1995 Z z.

52. Žalobca poukazoval na to, že úroky z úveru sú cenou peňažných prostriedkov a že ich nemožno zamieňať s úrokmi z omeškania, ktoré sú sankciou za to, že dlžník mešká so splnením peňažného záväzku. S týmto sa odvolací súd stotožňuje, a práve preto im priznal ich skutočný význam. Cenu (odplatu) za úver má žalobca právoplatne priznanú a mohol si ju už začať vymáhať. Argumentácia o užívaní peňažných prostriedkov zo strany „delikventných klientov“, znevýhodňujúcich riadne platiacich klientov/dlžníkov, patrí medzi časté argumenty zástancov úrokov popri úrokoch z omeškania a opomína sa nelichotivý stav spôsobený úverovaním bez odbornej starostlivosti s podceňovaním bonity spotrebiteľa.

53. Odvolací súd poznamenáva, že dominus nad predčasným zosplatnením úveru je dodávateľ a povaha formulárových zmlúv je aj o panstve dodávateľa nad zmluvnými podmienkami, ktoré pre kontrakt sám pripravil vrátane primeraného sankčného mechanizmu za neplnenie povinnosti vrátiť úver.

54. Úroky ako cena úverovej služby a ich platenie aj napriek tomu, že služba bola jednostranne predčasne ukončená vyvoláva tiež spoločensky nežiadúci stav. Nemali by byť pochybnosti o tom, že úroky predstavujú dôležitý prvok pri podnikaní s úvermi. Žalobca by mal o klientov súťažiť s inými obchodníkmi práve s akcentom na úroky a tak prispieť k skvalitneniu verejného života a nižším cenám úverov. Ak sa však prijme názor, že sa úroky majú platiť aj po splatnosti, potom banka ani nemusí súťažiť o nových klientov, pretože to kruciálne, o čo ide pri tomto podnikaní z pohľadu veriteľa (úroky) má banka zabezpečené od svojich dlžníkov; postačí, že sú v omeškani. Tak sa vynára inter alia aj otázka stavu obdobného stavu nútenej služby vo vzťahu k dlžníkom po predčasnom ukončení služby (po splatnosti pohľadávky). Z materiálneho hľadiska má default všetky účinky rovnajúce sa skončeniu služby, ktorej cieľom bolo na určitú dobu a na splátky prenechať spotrebiteľovi úverové prostriedky.

55. Pre úplnosť odvolací súd konštatuje nasledovné:

- úroky z úrokov (anatocizmus) sú pre odvolací súd neprijateľné,
- úroky popri úrokoch z omeškania porušujú zákonný limit, a preto sú v rozpore s § 517 ods. 2 OZ.

56. V danej právnej veci právny predchodca žalobcu pristúpil k zosplatneniu celého úveru 10.11.2014, teda týmto dňom sa stal splatný celý úver, a odvolací súd preto dospel k záveru, že žalobcovi vznikol nárok na úroky z úveru iba do dňa 10.11.2014, potom už nastupuje režim platenia úrokov z omeškania a iných nárokov z porušenia práva. Obdobný názor je vyslovený aj v rozhodnutiach Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 29.10.2014 sp. zn. 5Co/223/2014, Krajského súdu v Prešove sp. zn. 3Co/85/2013 zo dňa 25.10.2013, Krajského súdu v Prešove sp. zn. 4Co/83/2013 zo dňa 07.05.2014, Krajského súdu v Trenčíne zo dňa 22. 02. 2017 sp. zn. 5Co/407/2016.

57. Z uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4 Obo 143/98 vyplýva, že dohodnuté úroky (zmluvné úroky) z poskytnutých prostriedkov patria len do splatnosti dlhu (jeho splátok). Od splatnosti je dlžník v omeškani a musí platiť úroky z omeškania.

58. V danej súvislosti je potrebné poukázať aj na uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky IV. ÚS 476/2012-14 zo dňa 18.09.2012, v ktorom sa uvádza: „Ústavný súd v tejto súvislosti nezistil existenciu takých skutočností, ktoré by nasvedčovali tomu, že by namietané rozhodnutie krajského súdu bolo možné považovať za svojvoľné alebo zjavne neodôvodnené, resp. za také, ktoré by popieralo zmysel práva na súdnu ochranu. Krajský súd sa stotožnil s podrobne odôvodneným právnym názorom okresného súdu, jasne, zrozumiteľne a presvedčivo objasnil rozdiel, resp. vzťah medzi úrokmi z dohodnutého úveru a úrokmi z omeškania, ako aj otázku, prečo „zmluvný úrok vo výške 15,8 % ročne od 26. 8. 2009 do zaplatenia“ patrí sťažovateľke iba do splatnosti dlhu, a tiež výšku sumy (a štruktúru žalovanej čiastky) prislúchajúcej, resp. priznanej sťažovateľke, rozšíril vecnú argumentáciu na podporu správnosti odôvodnenia napadnutého rozsudku okresného súdu, opätovne poukazujúc na štandardnú obchodnoprávnu judikatúru v tejto oblasti. Súčasne sa tým vyrovnal aj s námietkami sťažovateľky, ktoré

sú z veľkej časti totožné s tými, ktoré uplatnila aj na ústavnom súde. Tento výklad považuje ústavný súd za ústavne akceptovateľný.“

59. Východiskom spotrebiteľskej ochrany je postulát, podľa ktorého sa spotrebiteľ ocitá vo fakticky nerovnom postavení s profesionálnym dodávateľom, a to s ohľadom na okolnosti, za ktorých dochádza ku kontraktácii, s ohľadom na väčšiu profesionálnu skúsenosť predávajúceho, lepšiu znalosť práva a ľahšiu dostupnosť právnych služieb a konečne so zreteľom na možnosti stanovovať zmluvné podmienky jednostranne cestou formulárových zmlúv. Pre takéto vzťahy je charakteristické, že podnet ku zmluvnému jednaniu prichádza spravidla od dodávateľa, pričom spotrebiteľ nie je na všetky zmluvné dojednania pripravený a skúsený.

60. Spoločným znakom tejto úpravy je teda snaha cestou práva vyrovnať túto faktickú nerovnosť, a to formou aj prípadného obmedzenia autonómie vôle. Základným princípom spotrebiteľských zmlúv je zásada, podľa ktorej nesmú obsahovať neprijateľnú podmienku, teda také zmluvné dojednanie, ktoré spôsobuje značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán v neprospech spotrebiteľa, a to pod sankciou absolútnej neplatnosti takejto podmienky (§53 ods.5 OZ).

61. Z hľadiska posúdenia nekalých podmienok v spotrebiteľských zmluvách Smernica Rady 93/13 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách si stanovila práve za cieľ vyvážiť faktickú nerovnováhu medzi dodávateľom a spotrebiteľom pozitívnym zásahom štátu.

62. Zásadný posun v prejednávanej otázke predstavuje v spotrebiteľských právnych veciach judikatúra Súdneho dvora Európskej únie.

63. Súdny dvor výkladom smernice Rady 93/13 EHS o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách stanovil zásadne pravidlo pre kvalifikáciu zmluvnej podmienky za nekalú, ak sa odkláňa od dispozitívnych noriem zákona v neprospech spotrebiteľa (napr.C-415/11, AZIZ) cit. „Článok 3 ods. 1 smernice 93/13 sa má vykladať v tom zmysle, že:- pojem „značná nerovnováha“ ku škode spotrebiteľa treba posúdiť na základe analýzy vnútroštátnych právnych predpisov uplatňovaných v prípade absencie dohody medzi zmluvnými stranami s cieľom posúdiť, či a prípadne v akej miere je právne postavenie spotrebiteľa vyplývajúce zo zmluvy nevýhodnejšie než právne postavenie zakotvené v platnom vnútroštátnom práve. ... - na účely určenia, či dôjde k nerovnováhe „napriek požiadavke dôvery [dobrej viery - neoficiálny preklad]“, treba preveriť, či predajca alebo dodávateľ, ktorí zaobchádzajú so spotrebiteľom čestne a rovnocenne, mohli rozumne očakávať, že by tento spotrebiteľ súhlasil s dotknutou podmienkou po individuálnom dojednaní“.

64. Zákonodarca opakovane pristúpil k regulácii úverových vzťahov a oficiálne sa kritizuje nadmerný nárast zadĺženia obyvateľstva z úverových vzťahov. Cit napr. z dôvodovej správy k novele nariadenia vlády SR č. 87/1995 Z. z. vykonanej nar. vl. č. 586/2008 Z. z. „Cieľom predkladaného návrhu je docieľiť vyváženú právnu úpravu v oblasti sankcií, a tak zamedziť jednej z foriem úžerných praktík v spotrebiteľských veciach. Reaguje sa na sofistikovanejšie a oveľa nebezpečnejšie úžerné praktiky, pri ktorých sa síce nedojednávajú vysoký úrok za poskytnutie peňažných prostriedkov, ale cez množstvo zmluvných pokút a iných sankcií sa ospravedlňuje neprimeraný nárast výšky pohľadávky. Podľa článku 8 Smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách môžu štáty prijať prísnejšie opatrenia za účelom zabezpečenia maximálneho stupňa ochrany spotrebiteľa. Navrhovaná právna úprava bez ujmy pre dodávateľa zabezpečuje jednoduchšie, ale predovšetkým jednotnejšie pravidlá pri sankciách spojených s porušením záväzku spotrebiteľa....Spotrebiteľské vzťahy nesmú byť zdrojom neprimeraných ziskov...“.

65. Pokiaľ ide o zamietnutie žaloby v časti o zaplatenie kapitalizovaného úroku vo výške 435,88 Eur, žalobca v žalobe k predmetnému nároku uviedol, že ide o dlžný úrok z istiny do 7.6.2017. K tomuto odvolací súd uvádza, že ako už bolo uvedené vyššie, žalobca pristúpil k zosplatneniu dlhu dňu 10.11.2014 a od zosplatnenia dlhu žalobca nemá nárok na zmluvný úrok. Je preto zrejmé, že suma 435,88 Eur pozostáva (aj) zo zmluvného úroku uplatneného žalobcom po zosplatnení dlhu. Žalobcovi z ust. § 132 CSP vyplýva povinnosť tvrdenia a neunesenie tejto povinnosti má za následok neúspech žalobcu v spore. Žalobca v predmetnej veci nekonkretizoval počiatok úročenia, ktorý bol uplatnený pri vyčíslení nároku na úrok v sume 435,88 Eur. V tomto smere nebolo povinnosťou súdu prvej inštancie žalobcu vyzývať na odstránenie väd podania, doplnenie skutkových tvrdení. Tieto totiž v žalobe uvedené

sú, nie však dostatočne na to, aby súd mohol náležite posúdiť dôvodnosť žalobcom uplatneného nároku. Žalobca je od počiatku právne zastúpený, odvolaciemu súdu je z jeho rozhodovacej činnosti známe, že žalobca v konaniach vystupuje opakovane a musí si byť vedomý základných procesných povinností. Nemožno pochybovať o tom, že náležitá špecifikácia uplatneného nároku je základným predpokladom úspechu žalobcu v konaní. Keďže žalobca neunesol bremeno tvrdenia vo vzťahu k nároku na úrok vo výške 435,88 Eur, pričom je zrejmé, že minimálne časť nároku (ak nie celý) je tvorená úrokom po zosplatnení, rozhodnutie súdu prvej inštancie, ktorým žalobu v časti o zaplatenie sumy kapitalizovaných úrokov v sume 435,88 Eur zamietol, je vecne správne.

66. Za daného stavu odvolací súd rozsudok v napadnutom rozsahu spolu so súvisiacim výrokom o trovách konania ako vecne správny potvrdil (§ 387 ods. 1 CSP).

67. O trovách odvolacieho konania bolo rozhodnuté podľa § 396 ods. 1 CSP v spojení s § 255 ods. 1 CSP. Dôvodom takéhoto rozhodnutia o trovách bola skutočnosť, že žalovaná bola v odvolacom konaní úspešná, no v priebehu odvolacieho konania jej žiadne preukázateľné trovy nevznikli a žalobcovi ako procesne neúspešnej strane nárok na náhradu trov odvolacieho konania nevznikol. Odvolací súd vychádzal z čl. 17 Základných princípov CSP zakotvujúceho procesnú ekonomiu. Rozhodovanie postupom najskôr podľa § 262 CSP v spojení s § 396 ods. 1 CSP o priznaní nároku strane na náhradu trov konania a následne súdom prvej inštancie o výške náhrady trov konania, za situácie, keď oprávnenej strane žiadne trovy v konaní nevznikli, by bolo zjavné nielen nerozumné, ale i v rozpore so zásadou hospodárnosti civilného súdneho konania.

68. Toto rozhodnutie bolo prijaté senátom odvolacieho súdu pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku odvolanie nie je prípustné.

Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa (§ 419 CSP) v lehote dvoch mesiacov od doručenia rozhodnutia odvolacieho súdu oprávnenému subjektu na súde, ktorý rozhodoval v prvej inštancii. Ak bolo vydané opravné uznesenie, lehota plynie znovu od doručenia opravného uznesenia len v rozsahu vykonanej opravy (§ 427 ods. 1 CSP).

Dovolateľ musí byť s výnimkou prípadov podľa § 429 ods. 2 v dovolacom konaní zastúpený advokátom. Dovolanie a iné podania dovolateľa musia byť spísané advokátom (§ 429 ods. 1 CSP).

V dovolaní sa popri všeobecných náležitostiach podania uvedie, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh) (§ 428 CSP).